

**JAMOAT TARTINI SAQLASH BO'LINMALARINING JAMOAT TARTIBINI
SAQLASH FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSALARI**

**ПРАВОВАЯ ОСНОВА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОТДЕЛОВ ОБЩЕСТВЕННОГО
ПОРЯДКА ПО ОХРАНЕ ОБЩЕСТВЕННОГО ПОРЯДКА**

**LEGAL BASIS OF PUBLIC ORDER KEEPING ACTIVITY OF PUBLIC ORDER
DEPARTMENTS**

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
Magistratura fakulteti tinglovchisi
mayor
Shukurov Bobur O'tkirovich*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi bo'linmalarining jamoat tartibini saqlash faoliyatining huquqiy asoslari keng yoritib beriladi*

Kalit so'zlar: *jamoat xavfsizligi, jamoat joyi, jamoat tartibi, jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarlik, qonun*

Аннотация: *В данной статье будут подробно разъяснены правовые основы деятельности подразделений Национальной гвардии Республики Узбекистан по охране общественного порядка*

Ключевые слова: *общественная безопасность, общественное место, общественный порядок, поддержание общественного порядка, преступление, закон*

Annotation: *In this article, the legal basis of the activities of the National Guard units of the Republic of Uzbekistan to maintain public order will be explained in detail*

Keywords: *public safety, public place, public order, maintaining public order, crime, law.*

Mamlakat tinchiligi, osoyishtaligi, farovonligi va xavfsizligini ta'minlash, jamoat tartibini saqlash har bir davlatning oldiga qo'ygan ustivor, muhim vazifalaridan biri hisoblanib kelmoqda. Bu ustivor vazifalarni amalga oshirish uchun huuqni muhofaza qiluvchi organlarning huquqiy asosalarini ishlab chiqiladi. O'zbekiston Respublikasi Jamoat tartibini saqlashning huquqiy asoslari quyidagilarda namoyon bo'ladi:

Konstitutsiya: Davlatning asosiy qonuni jamoat tartibini saqlashga oid prinsiplarga asoslangan. Fuqarolar huquqlari va erkinliklarini himoya qilish jamoat tartibini saqlash bo'linmalarining asosiy vazifalaridan biridir.

Qonunlar: Jamoat tartibini saqlashga doir qonunlar (masalan, jinoyat kodeksi, ma'muriy kodeks) jamoat tartibini saqlash bo'linmalarining huquqiy asoslarini

belgilaydi. Bu qonunlar jamoat tartibini saqlash jarayonida nazorat va javobgarlikni belgilaydi.

Normativ-huquqiy hujjatlar: Jamoat tartibini saqlash bo'linmalari faoliyatini tartibga soluvchi me'yoriy hujjatlar (farmonlar, qarorlar) mavjud bo'lib, ular amaldagi qonunlarni qo'llashda ko'maklashadi.

Bugungi kunga kelib mamlakatimizning tinchiligi, osoyishtaligi, farovonligi va xavfsizligini ta'minlashda huquqni muxofaza qiluvchi organlar orasida O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasining xizmat faoliyati muhim ahamiyatga ega. Bu ustivor vazifalarni O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasiga yuklatilishi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Prezidenti 2018 yil 11 yanvar kunidagi Prezident Xavfsizlik kengashi yig'ilishida so'zlagan nutqida "Keyingi paytlarda Qurolli Kuchlarning tashkiliy tuzilmasi bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar haqida so'z yuritganda, Milliy gvardiya tashkil etilganini alohida ta'kidlash lozim. Ma'lumki, bu maxsus harbiy bo'linma faoliyati jamiyat va davlat xavfsizligini ta'minlash, inson huquq va erkinliklarini ro'yobga chiqarish, aholini turli terrorchilik xatarlaridan, jinoiy va boshqa noqonuniy xatti-harakatlardan himoya qilishga qaratilgan. Qisqa vaqt ichida Milliy gvardiya mamlakat xavfsizligini ta'minlash tizimidagi muhim bo'g'inga aylandi va Qurolli Kuchlar tarkibiy qismlari bilan yaqin hamkorlik o'rnatdi." degan ustivor vazifalarni aytib o'tgan.

2017 yil 4 avgust kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni bilan O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi tashkil qilindi. Ma'lumki har bir vazirlik, tashkilot va muassasa o'z faoliyatini tashkillashtirishi va olib borishi uchun huquqiy asoslari yaratilishi kerak edi va bu bo'yicha quyidagi ishlar amalga oshirildi.

Birinchidan, 2017 yil 18 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik palatasi tomonidan qabul qilingan, 2017 yil 20 dekabrda O'zbekiston Respublikasi Senati tomonidan ma'qullangan va O'zbekiston Respublikasining 2018 yil 9 yanvar kunidagi 458 sonli Qonuni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasini to'g'risida" gi qonunning 17 bandida "Milliy gvardiyasining, tegishli boshqaruv organlari, qo'shinlari, harbiy tuzilmalari va muassasalari kirishi" tinchlik, tahdid bo'layotgan va urush davri bo'yicha asosiy vazifalari belgilab o'tildi.

Ikinchidan, Qonunchilik palatasi tomonidan 2018-yil 26-iyunda qabul qilingan Senat tomonidan 2018-yil 28-iyunda ma'qullangan, 2019-yil 18 fevral kunidagi 522 sonli Qonuni bilan tasdiqlangan "Xavfsizlik va mudofaa sohasidagi ba'zi davlat organlari faoliyati takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida" gi qonunida O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi faoliyati bo'yicha bir qator o'zgartirishlar kiritildi.

Uchinchidan, Qonunchilik palatasi tomonidan 2019-yil 12-noyabrda qabul qilingan, Senat tomonidan 2019-yil 14-dekabrda ma'qullangan va O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 18 noyabr kunidagi 647 sonli Qonuni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida" qonun tasdiqlandi va ushbu

qonunning 3 moddasida O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasining huquqiy maqomi va asosiy vazifalari sifatida quyidagilar ko'rsatilib o'tildi:

O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi (bundan buyon matnda Milliy gvardiya deb yuritiladi) O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari qo'shinlarining jamoat xavfsizligini ta'minlash va huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasida huquqni muhofaza qilishga doir ayrim vazifalarga ega bo'lgan maxsus turidir.

Milliy gvardiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

jismoniy va yuridik shaxslarning huquqlari, erkinliklari hamda qonun bilan qo'riqlanadigan manfaatlarini himoya qilish;

terrorizmga qarshi kurashishda, shuningdek terrorchilik harakatlarining hamda tabiiy va texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etishda ishtirok etish;

tergovga qadar tekshiruvni amalga oshirish, surishtiruv o'tkazish, jinoyat ishlarini qo'zg'atish va ma'muriy huquqbuzarliklar to'g'risidagi ishlarni yuritish;

davlat obyektlarini, o'ta muhim, toifalangan obyektlarni hamda boshqa obyektlarni, jismoniy va yuridik shaxslarning mol-mulkini qo'riqlash;

qo'riqlash faoliyati sohasidagi davlat siyosatini amalga oshirish;

huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish, shu jumladan mazkur huquqbuzarliklarning sodir etilishi sabablarini va ularga imkon berayotgan shart-sharoitlarni aniqlash, bartaraf etish;

jamoat tartibini saqlash, shu jumladan ommaviy tadbirlar, mitinglar, yig'ilishlar, namoyishlar o'tkazilayotganda hamda fuqarolar gavjum bo'ladigan joylarda jamoat tartibini saqlash;

favqulodda holat, alohida davr va terrorchilikka qarshi operatsiyalarni o'tkazish sharoitlarida huquqiy rejimni ta'minlash;

qo'riqlanadigan shaxslarning xavfsizligini ta'minlashda ishtirok etish;

chet davlatlarning rasmiy vakillarini, oliy darajadagi xorijiy delegatsiyalarni kutib olishda va kuzatib qo'yishda, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti ishtirokidagi tantanali tadbirlar chog'ida rasmiy marosimlarni o'tkazish;

huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni aniqlash va ularga chek qo'yish maqsadida aholi punktlaridagi jamoat joylarida patrullik qilish;

O'zbekiston Respublikasining hududiy mudofaasi tizimida O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlarini jangovar qo'llash rejalari bo'yicha maxsus vazifalarni hal etish, O'zbekiston Respublikasi Davlat xavfsizlik xizmatining Chegara qo'shinlariga O'zbekiston Respublikasining Davlat chegarasini qo'riqlash hamda himoya qilishda ko'maklashish.

Milliy gvardiya O'zbekiston Respublikasining qonunlariga va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlariga muvofiq boshqa vazifalarni ham bajarishi mumkin.

To'rtinchidan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 29 noyabr kunidagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni

amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi PF 27 sonli qarori qabul qilindi va ushbu qarorda O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar markazlari va Toshkent shahrida ommaviy tadbirlarni o'tkazishda hamda istirohat bog'lari, xiyobonlar va bozorlarda jamoat tartibini saqlashni tashkil etish bevosita Milliy gvardiya bo'linmalari tomonidan amalga oshirilishi bo'yicha ustuvor vazifalar belgilab o'tildi.

Yuqordagi qonun, buyruq va qarorlarda ko'rsatib o'tilgan O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi huquqiy asoslarini amalda qo'llash uchun Milliy gvardiya harbiy xizmatchilari tomonidan quyidagi tushunchalarni bilishi taqazo etadi:

jamoat xavfsizligi — jamiyatning qonunga xilof tajovuzlar, ijtimoiy va millatlararo nizolar, favqulodda vaziyatlar va boshqa tahdidlardan (keyingi o'rinlarda — tahdidlar) himoyalanganlik holati bo'lib, u jamiyatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi hamda insonning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini ro'yobga chiqarilishini ta'minlaydi;

jamoat xavfsizligini ta'minlash — davlat tomonidan jamiyatni tahdidlardan himoya qilish uchun belgilanadigan hamda doimiy ravishda takomillashtirib boriladigan siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy va boshqa kompleks tashkiliy chora-tadbirlarni qamrab oluvchi yaxlit tizim.

Jamoat xavfsizligini ta'minlash faoliyati quyidagi asosiy tamoyillarga tayangan holda amalga oshiriladi:

qonuniylik;

fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini muhofaza qilish hamda ularni hurmat qilish;

ochiqlik va shaffoflik;

jamoat xavfsizligiga tajovuz qiluvchi tahdidlarning oldini olish va bartaraf etish tadbirlarining ustuvorligi;

jamoat xavfsizligini ta'minlashda barcha vakolatli tuzilmalarning harakatlari izchilligi va birdamligi.

jamoat xavfsizligi obekti - jamoat joylarida fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini, shaxsiy xavfsizligi va mulklarining himoyasini ta'minlash;

jamoat xavfsizligini ta'minlash - davlat tomonidan jamoat xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan siyosiy, tashkiliy, ijtimoiy-iqtisodiy, axborot, huquqiy va boshqa tadbirlar tizimini amalga oshirish;

jamoat tartibi - fuqarolarning jamoat joylarida birga bo'lganda, odob-axloq, an'ana va urf-odatlar normalariga asoslangan holda, jamoat hayotining muayyan tarzini belgilab beradigan huquqiy normalar va qoidalar majmuasi.

Jamoat joyiga berilgan ta'rif esa bizni eng qiziqtirgan va uzoq kuttirgan ta'rif ekanligi shubhasiz. Chunki, uzoq yillar davomida ushbu tushunchaga birorta qonunimizda ta'rif berilmagan edi. Loyihada mazkur tushunchaga quyidagicha ta'rif berilgan:

jamoat tartibini saqlash – fuqarolarning shaxsiy xavfsizligi, jamoat xavfsizligi, tashkilotlarning normal faoliyat ko'rsatishi, fuqarolarning mehnat qilishi va dam olishi uchun to'liq sharoit yaratishga, ularning sha'ni, qadr-qimmatini hamda umumahloqiy qadryatlarni xurmat qilishga yo'naltirilgan huquqiy va ijtimoiy normalar asosida yuzaga keladigan va rivojlanadigan ijtimoiy munosabatlar tizimi.

Jamoat joyi - to'sqinliksiz tashrif buyurish (bo'lish) mumkin bo'lgan yoxud fuqarolarning turli ehtiyojlarini qondirish uchun mo'ljallangan yerlar, binolar, imoratlar, inshootlar, ularning qismlari, shuningdek, transport kommunikatsiyalari.

Shuningdek, ushbu loyihada jamoat joylarining quyidagi turlari sanab o'tilgan:

doimiy xarakterdagi jamoat joylari – hududida vaqtinchalik ish rejimi bilan cheklanmagan fuqarolarning doimiy bo'lishi va fuqarolarning doimiy yashash obektlarining mavjudligi bilan tavsiflanadigan jamoat joylari. Doimiy jamoat joylariga – transport magistrallari, ko'chalar, turar-joy mavzolari, mahallalar, dahalar, mikrorayonlar hududlari, aeroport, temir yo'l, avtomobil va suv vokzallarining binolari kiradi;

vaqtinchalik jamoat joylari - hududida vaqtinchalik ish rejimiga ega bo'lgan fuqarolarning vaqtincha bo'lishi va fuqarolarning doimiy yashash obektlarining mavjud emasligi bilan tavsiflanadigan jamoat joylari. Vaqtinchalik jamoat joylariga – xiyobonlar, maydonlar, madaniyat va istirohat bog'lari, savdo, ko'ngilochar, savdo-ko'ngilochar majmualar va markazlar, gipermarketlar, supermarketlar, bozorlar va fuqarolar ommaviy yig'iladigan boshqa joylar kiradi;

bir martalik jamoat joylari - ommaviy tadbirlar o'tkazish obektlari, ijtimoiy, qishloq xo'jaligi yoki boshqa sohadagi ish va tadbirlar, shu jumladan, odamlar ommaviy yig'ilganda o'tkaziladigan tantanali tadbirlar, diniy marosimlar o'tkaziladigan davrdagi alohida joylar.

Xulosa: Jamoat tartibini saqlash bo'linmalari faoliyatining huquqi asoslari fuqarolar xavfsizligini ta'minlash, jamoat joylarida tartibni saqlash va qonunlarni ijro etish orqali amalga oshiriladi. Jamoat tartibini saqlash jarayonida huquqiy asoslarni ta'minlash, bu bo'linmalarning samarali faoliyatini ta'minlash uchun muhimdir. Jamoat tartibini saqlash sohasidagi huquqiy me'yorlar va amaliyot, jamiyatdagi tinchlik va xavfsizlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR VA INTERNET SAYTLARI:

1. 2020-yil 18-noyabrda qabul qilingan "Milliy Gvardiya to'g'risida"gi qonuni;
2. 2018 yil 9 yanvar kuni "O'zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasi to'g'risida" gi qonun;
3. 2019-yil 18 fevral kuni 522 sonli Qonuni bilan tasdiqlangan "Xavfsizlik va mudofaa sohasidagi ba'zi davlat organlari faoliyati takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida" gi qonuni;

4. O'zbekiston yuridik ensiklopediyasi 2009 yil;
5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi 2023 yil.